

פרשת ראה – שבת קודש

(ט) בַּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּבִקְרֹךְ וּבְצֹאֲנֹךְ הַזֶּכֶר תִּקְדֹּשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בְּכֹכֶר שׁוֹרֶךְ וְלֹא תִגְזֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ:

יט כל בכרא דיתליד בתורך ובענך, דכרין תקדיש, קדם יי אלהך: לא תפליח בבכרא דתורך, ולא תגזיז בכרא דענך.

רש"י א כל הבכור וגו' תקדיש. ובמקום אחר הוא אומר לא יקדיש, שנאמר אך בכור אשר יבכר לה' וגו'. הא כיצד אינו מקדישו לקרבן אחר, וכאן למד שמצוה לומר הרי אתה קדוש לבכורה. דבר אחר: אי אפשר לומר תקדיש, שפכר נאמר לא יקדיש, ואי אפשר לומר לא יקדיש, שהרי כבר נאמר תקדיש, הא כיצד מקדיש אתה הקדש עלוי, ונותן להקדש כפי טובת הנאה שבו: לא תעבד בככר שורך ולא תגזיז וגו'. אף החלוף למדו רבותינו שאסור, אלא שדבר הכתוב בהנה:

(כ) לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שְׁנֵה בִשְׁנֵה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֹתוֹ וּבִיתוֹ:

כ קדם יי אלהך תיכלניה שנה בשנה, באתרא דיתרעי יי אתה, ואנש ביתך.

רש"י א לפני ה' אלהיך תאכלנו. לכהן הוא אומר, שפכר מצונו שהוא ממנונות כהנה אחד תם ואחד בעל מום, שנאמר: "ויבשרם יהיה לך" וגו': שנה בשנה. מכאן שאין משהין אותו יותר על שנתו, יכול יהא פסול משעברה שנתו כבר הקש למעשר, שנאמר: ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך". מה מעשר שני אינו נפסל משנה לחברתה אף בכור אינו נפסל אלא שמצוה תוף שנתו: שנה בשנה. אם שחטו בסוף שנתו, אוכלו אותו היום ויום אחד משנה אחרת. למד, שנאכל לשני ימים ולילה אחד:

(כא) וּבִי־יְהוָה בּוֹ מוֹם פֶּסַח או עוֹר כָּל מוֹם רַע לֹא תִזְבְּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ:

כא וארי יהי ביה מומא, חגיר או עויר, כל, מום ביש לא תכנסניה, קדם יי אלהך.

רש"י א פסח או עור. פרט: כל מום רע. חזר וכלל, מה הפרט מפרש, מום הגלוי ואינו חוזר, אף חוזר: מום. כלל:

(כב) בַּשְּׁעָרֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר יִחְדּוּ בְּצִבֵּי וּבְאֵיל:

כב בקרוך, תיכלניה מסאבא ודכיא כחדא, ככסר טביא ואילא.

(כג) רַק אֶת־דָּמּוֹ לֹא תֹאכַל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ בַּמַּיִם:

כג לחוד ית דמיה, לא תיכול: על ארעא תישדניה, כמאי.

רש"י א רק את דמו לא תאכל. שלא תאמר: הואיל וכלו החר הבא מכלל אסור הוא שהרי קדוש ונשחט בחוץ בלא פדיון ונאכל יכול, יהא אף הדם מתר תלמוד לומר: "רק את־דמו לא תאכל":

(כד) שְׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעִשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בַּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה:

אטר, תתירחא דאביבא, ותעביד פסחא, קדם יי אלהך: ארי בירחא דאביבא, אפקך יי אלהך ממצרים ועבד לך נסין בליליא.

רש"י א שמור את חדש האביב. מקדם בואו שמור שהיא ראוי "לאביב" להקריב בו את מנחת העמר, ואם לאו עבר את השנה: ממצרים לילה. והלא ביום יצאו, שנאמר: "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל" וגו'. אלא, לפי שבילילה נתן להם פרעה רשות לצאת, שנאמר: "ויקרא למשה ולאהרן ללילה" וגו':

ב ותכוס פסחא קדם יי אלהך מן בני ענא, ונכסת קדשיא מן תורי, באתרא דיתרעי יי, לאשראה שכינתיה תמן.

(כה) וּזְבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבִקְרָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה לְשִׁבְן שְׁמוֹ שָׁם:

כה וזבחת פסח לה' אלהיך צאן, וזבחת פסח שם ומן העזים תקחו: ובקר. תזבח לחגיגה, שאם מרבא, מביאים עמו חגיגה, כדי שיהא נאכל על השבע. ועוד למדו רבותינו דברים הרבה בפסוק זה:

(כו) לֹא־תֹאכַל עָלָיו חֲמִין שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עָלָיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי כִי בַּחֲפוּזִין יֵצְאֹת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִמְעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

ג לא תיכול עלוהי חמיצ, שבקא יומין תיכול עלוהי פטירא לחים עניי: ארי בכהילו, נפקתא מארעא דמצרים בדיל תתדכר ית יום מפקך מארעא דמצרים, כל יומי חיך.

רש"י א לחם עני. לחם שמזכיר את העני שנתענו במצרים: כי בחפזון יצאת. ולא הספיק בצקך להחמיץ, וזה יהיה לך לזכרון וחפזון לא שלף היה אלא של מצרים, שכן הוא אומר "ותחזק מצרים על־העם" וגו': למען תזכר. על ידי אכילת הפסח והמצה את־יום צאתך:

ד ולא יתחזי לך חמיר בכל תחומך, שבקא יומין: ולא בית מן בסרא, דתכוס ברמשא ביימא קדמאה לצפרא.

(כז) וְלֹא־יֵרָאֶה לָךְ שֹׂאֵר בְּכָל־גִּבְלֶךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יִלִּין מִן־הַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר:

ה לית לך רשו, למכס ית פסחא, בחדא מן קרוך, דיין אלהך יהיב לך.

(כח) כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁבְן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעֶרֶב בַּבּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם:

ו אלהין באתרא דיתרעי יי אלהך, לאשראה שכינתיה תמן תכוס ית פסחא, ברמשא: כמיעל שמשא, זמן מפקך ממצרים.

רש"י א בערב בבוא השמש מועד צאתך ממצרים. הרי שלשה זמנים חלוקים: בערב משש שעות ולמעלה זבחהו, וכבוא השמש תאכלהו, ומועד צאתך אתה שורפהו, כלומר נעשה "גומר" ויצא לבית השרפה:

(כט) וּבִשְׁלֹתָ וּבְאִכְלָתָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְגִיטָ בַּבֹּקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאֱלֹהֶיךָ:

ז ותבשיל, ותיכול, באתרא, דיתרעי יי אלהך ביה: ותתפגי בצפרא, ותהך למשכנך.

רש"י א ובשלת. זהו צלי אש שאף הוא קרוי "בשול": ופגית בבקר. לבקרו של שני. מלמד, שטעון לינה לילה של מוצאי יום טוב:

(ל) שִׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:

ח שתא יומין, ותיכול פטירא: וביומא שביעאה, כניש קדם יי אלהך לא תעביד, עבידא. {ס}

רש"י א ששת ימים תאכל מצות. ובמקום אחר הוא אומר: "שבעת ימים" שבעה מן הישן וששה מן החדש. דבר אחר: למד על אכילת מצה בשביעי שאינה חובה, ומכאן אתה למד לששת ימים, שהרי שביעי בכלל היה וצא מן הכלל למד שאין אכילת מצה בו חובה אלא רשות. ולא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כלו יצא. מה שביעי רשות, אף כלם רשות חוץ מלילה הראשון שהכתוב קבעו חובה, שנאמר: "בערב תאכלו מצת": עצרת לה' אלהיך. עצר עצמך מן המלאכה. דבר אחר כנופיא של מאכל ומשתה לשון: "נעצרה נא אותך":

(לא) וּשְׁמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהָלוּ אִשְׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהִגֵּר וְהִיתוּם וְהָאֱלֻמָּה וְהָאֱלֻמָּה אֲשֶׁר בְּמָקוֹם אֲשֶׁר בִּקְרַבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁבְן שְׁמוֹ שָׁם:

י ותעביד חגא דשבויעא, קדם יי אלהך מסת גרבת ידך, דתתין: כמא דיברכנך, יי אלהך.

רש"י א מסת גרבת ידך. די גרבת ידך, הכל לפי הברכה הבא שלמי שמחה וקדש קוראים לאכל:

(לב) וּשְׁמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהָלוּ אִשְׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהִגֵּר וְהִיתוּם וְהָאֱלֻמָּה אֲשֶׁר בְּמָקוֹם אֲשֶׁר בִּקְרַבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁבְן שְׁמוֹ שָׁם:

יא ותחדי קדם יי אלהך, אתי וברך וברתך ועבדך ואמתך, וליואה וגיורא ויתמא וארמלתא דבינך באתרא, דיתרעי יי אלהך, לאשראה שכינתיה, תמן.

רש"י א וזהו צלי אש שאף הוא קרוי "בשול": ופגית בבקר. לבקרו של שני. מלמד, שטעון לינה לילה של מוצאי יום טוב:

יב ותדכר, ארי עבידא הויא במצרים; ותטר ותעביד, ית קומיא האליו.

(לג) חַג הַפֶּסַח תַּעֲשֶׂה לָךְ שִׁבְעַת יָמִים בְּאֶסְפֵּךְ מִגְרָנְךָ וּמִיִּקְבֶּךָ:

יג חגא דמטליא תעביד לך, שבקא יומין: כמכנשך מאדךך, ומעצרתך.

רש"י א באספך. בזמן האסוף שאתה מכניס לבית פרות הקנין. דבר אחר באספך מגרנך ומיקבך, למד שמסככין את הסכה בפסלת גרן ויקב:

(לד) וּשְׂמַחְתָּ בַּחֲגֹךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהָלוּ אִשְׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהִגֵּר וְהִיתוּם וְהָאֱלֻמָּה אֲשֶׁר בְּמָקוֹם אֲשֶׁר בִּקְרַבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁבְן שְׁמוֹ שָׁם:

יד ותחדי, בחגך: את וברך וברתך, ועבדך ואמתך, וליואה וגיורא ויתמא וארמלתא, דברכךך.

(לה) שִׁבְעַת יָמִים תַּחֲגֹ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרְכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל תְּבוּאֹתֶיךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ וְהָיִיתָ אִךְ שְׂמֵחַ:

טו שבקא יומין, תיחוג קדם יי אלהך, באתרא, דיתרעי יי: ארי וברכנך יי אלהך, בכל עללתך ובכל עובדי ידך, ותהי, כרם חדי.

רש"י א והיית אף שמח. לפי פשוטו אין זה לשון צווי, אלא לשון הבטחה. ולפי תלמודו למדו מכאן לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה:

טז תלת זמנין בשתא יתחזין כל דיתורך קדם יי אלהך, באתרא דיתרעי בחגא דפטירא, ובחגא דשבויעא, ובחגא דמטליא; ולא יתחזין קדם יי, ריקניו.

(לז) וְהָיִיתָ אִשְׁ בְּמִתְנַת יְדֹו בְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

יז גבר, כמתנת ידיה, כברכתא דיין אלהך, דיהב לך. {ס}

רש"י א איש במתנת ידו. מי שיש לו אוכלין הרבה ונכסים מרובין, לביא עולות מרבות ושלמים מרבים:

(לח) וְהָיִיתָ אִשְׁ בְּמִתְנַת יְדֹו בְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

יח גבר, כמתנת ידיה, כברכתא דיין אלהך, דיהב לך. {ס}

רש"י א וזהו צלי אש שאף הוא קרוי "בשול": ופגית בבקר. לבקרו של שני. מלמד, שטעון לינה לילה של מוצאי יום טוב:

(לח) וְהָיִיתָ אִשְׁ בְּמִתְנַת יְדֹו בְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

יח גבר, כמתנת ידיה, כברכתא דיין אלהך, דיהב לך. {ס}

רש"י א וזהו צלי אש שאף הוא קרוי "בשול": ופגית בבקר. לבקרו של שני. מלמד, שטעון לינה לילה של מוצאי יום טוב:

(לח) וְהָיִיתָ אִשְׁ בְּמִתְנַת יְדֹו בְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

יח גבר, כמתנת ידיה, כברכתא דיין אלהך, דיהב לך. {ס}

רש"י א וזהו צלי אש שאף הוא קרוי "בשול": ופגית בבקר. לבקרו של שני. מלמד, שטעון לינה לילה של מוצאי יום טוב:

(לח) וְהָיִיתָ אִשְׁ בְּמִתְנַת יְדֹו בְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

יח גבר, כמתנת ידיה, כברכתא דיין אלהך, דיהב לך. {ס}

רש"י א וזהו צלי אש שאף הוא קרוי "בשול": ופגית בבקר. לבקרו של שני. מלמד, שטעון לינה לילה של מוצאי יום טוב:

(לח) וְהָיִיתָ אִשְׁ בְּמִתְנַת יְדֹו בְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

יח גבר, כמתנת ידיה, כברכתא דיין אלהך, דיהב לך. {ס}

רש"י א וזהו צלי אש שאף הוא קרוי "בשול": ופגית בבקר. לבקרו של שני. מלמד, שטעון לינה לילה של מוצאי יום טוב:

(לח) וְהָיִיתָ אִשְׁ בְּמִתְנַת יְדֹו בְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

יח גבר, כמתנת ידיה, כברכתא דיין אלהך, דיהב לך. {ס}